

Zemljiškoknjižni izpisek.

Spisal Ivo Šorli.

ošan je stopal počasi po položni, nekoliko raskavi cesti navkreber, počasi, a z dolgimi, umerjenimi koraki, kakor hodijo hribovci, kadar pridejo na cesto.

Ustavil se je in ozrl nazaj na dolino pod seboj. »Ka poklonu« so pravili ljudje temu ovinku; odtod so se poklanjali v slovo Mariji Vnebovzeti v dekanijski cerkvi sredi trga, predno so zavili za brdo na vzhodno stran.

Košan je privzdignil klobuk, nerodno pripognil koleno in se prekrižal. Ni mu bilo mar v zadnjih solnčnih žarkih blesteče se planjave, ki se je raztezala doli do italijanskih mejnih gora, ni ponosne hribovske metropole, ni divnomodre Soče, ki je valila prav po sredi doline svoje čudovito čiste valove. Prekrižal se je, poklonil in se obrnil počasi za brdo.

S sklonjeno glavo je korakal pod gosto streho košatih bukev. Misliti je moral zopet na to, kar mu je rekel prijazni, debeli gospod na zemljiški knjigi. Položil je bil svoj beli kazalec z velikim prstanom na ono stran, kjer so bili zaznamovani dolgovi na njegovem premoženju, in ga pogledal. »No, pogledjte, Košan, že pojde, že pojde,« je rekel. »Tu gori na vrhu je že čisto, in če boste pridni, lahko zbršete v desetih letih vse te madeže. Tako, vidite — švrk! — pa bo bela cela stran!« In potegnil je pri tem naglo s svojim debelim prstom čez knjigo.

Košan je prikimal z glavo in se nasmehnil. Bi že bilo, ako bi šlo tako hitro, kar tako — švrk! —, a veliko jih je, veliko teh dolgov, od vrha do tal pokrivajo vse njegovo premoženje. Samo en košček je izčistil s temi petsto kronami, samo en majhen košček. Hm, hm . . . tako v desetih letih, je rekel oni gospod. Premoženje je vredno pet tisoč kron, in ravno toliko je bilo dolga, ko je prevzel. Petsto ga je že manj! Ostane torej še štiritisoch petsto. Deset let — vsako leto po štiristopetdeset bi plačal, pa bi bilo. Hm, hm . . .

Prikimal je zdaj z glavo in zdaj spet odkimal. Ni mogoče, ni mogoče! A zakaj bi ne bilo mogoče, ako se res potruži! Tako premoženje vendar nekaj nese!

Proti večeru je došel do zadnjega ovinka, in pred njim se je odprla domača dolina, ozka in temna, in na obeh straneh visoki

zeleni hribi, skoro do neba. Košan se je ozrl na svojo hišo daleč gori tik pod slemenom levega rebra. Še celo uro je imel odtod v hrib do doma. Izognil se je farne vasi sredi grape, iz katere je peljala glavna pot k njegovi hiši, in začel plezati kar odtod po ozki stezi navzgor.

Bilo je že temno, ko je prisopel do klopice pred svojim domom. Iz hleva je stopil krepek fant in ga pozdravil.

»Dober večer, Matija!« je rekel. »Hotel sem ravno oditi. Živini sem že položil, da te ne bo skrbelo. Dolgo te ni bilo, dolgo!«

»Kaj boš, ko naredijo gospodje, kakor sami hočejo. Šele pod noč sem opravil in blizu tudi ni!« je odgovoril Košan in si otrl pot z obraza.

»No, pa z Bogom in lahko noč! Meni se mudi!« mu je prikimal mladenič in hotel oditi.

»Lahko noč! Hudič, človek je truden, pa naj si še večerjo sam kuha!« je zaklel Košan.

Fant se je ustavil.

»Saj ti pravijo vsi, da se oženi! Kako boš pa sam vse!«

»Saj bi se, a z babnicami, veš, tudi ni nič!« je zagodrnjal Košan. »Sam križ je ž njimi!«

»Križ, križ, in še Boga ni na njem!« se je zasmel fant in se spustil skoro v teku navzdol. Črez kratek čas se je razlegel njegov vrisk s hriba v hrib.

Košan je obsedel na klopi. »Ti lahko vriskaš!« je zamrmral. »Proketo, da sem se moral tega lotiti! Kako lahko bi bil živell!«

Stresel je z glavo in odšel v hišo. Bil je hudo lačen.

Skuhal si je skledo močnika, skadil v tem pipo tobaka in legel spat.

Proti jutru se je zbudil. Prva misel mu je bila debeli gospod na zemljiški knjigi in kako je potegnil s svojim belim prstom čez njegovo stran. Nekaj novega mu je šinilo v glavo, česar se ni mogel več otresti.

Ob osmih je korakal že zopet proti trgu, in ura je bila v zvoniku ravno devet, ko se je odkril in pripognil »na poklonu« koleno v pozdrav Mariji Vnebovzeti. Ob desetih pa je stal pred vodjo zemljiške knjige.

»Kaj bi pa danes radi? Ali bomo spet brisali?« ga je vprašal prijazno debeli gospod.

Košan je zmajal z glavo.

»Ne, gospod! Ampak tako bi prosil, da bi mi naredili ... tako podobo, kakor je v vaših bukvah ... tako od tu do tu ... tako črez ... vsako posebej ... tako ...« je razlagal nerodno Košan in risal pri tem s svojim okornim, kakor obtolčenim prstom neko sliko na mizo.

Vodja ga je gledal izprva začudeno, potem se je pa veselo zasmel.

»Aha! vas že razumem. Zemljiškoknjižni izpisek želite. Tako, kaj ne?« — pri tem je vzel pol pole papirja predse. — »Vidite, to razdelimo na osem oddelkov s počreznimi črtami in v vsak oddelek zapišemo ime dotičnega upnika in dolžni znesek. Tako, kaj ne?«

Košan je zmajal zamišljeno z glavo.

»Devet, devet bi jih moralo biti, devet oddelkov. Pečar mora biti tudi zraven! Tako ...!«

Poskušal je razložiti zopet s prstom, kako da hoče on.

»Pečarja ste vendar včeraj izplačali!«

»Nič ne de! Tako spodaj mi naredite prostor zanj, gospod, pa nič ne zapišite, da bo bel tisti kos papirja; Kobala, ki je drugi za njim, pa na njegovo mesto pomaknite! Tako ... Veste, gospod, kadar njega izplačam, pride pa Podoreh na njegov prostor, spodaj bo pa več belega. Tako ...«

In zopet je razlagal s prstom, kako da misli.

Debeli gospod se je zasmel iz vsega srca.

»Razumem, razumem!« je kimal veselo. »Potiskali jih bomo počasi drugega za drugim navzgor. Vi ste pameten človek! A povejte mi, čemu boste rabili to?«

»Bom že rabil, bom že rabil!« se je nasmehnil Košan naivno-premeteno in se odkašljal.

»No, pa pridite ob štirih zopet sem, do takrat bo že. Z Bogom! — Kaj takega pa še ne!« se je obrnil vodja nemški do mlajšega uradnika, da ga Košan ne razume. »Takega čudaka še nisem videl. No, pa naredite mu vse eno, kar želi. Videti je pošten človek. Kaj hoče za vraga s takim izpiskom?«

Košan je odšel in ob petih popoldne je stopal zopet proti domu. V roki je držal kos papirja in ga gledal neprestano. Kako lepo je vse izdelano, in debeli gospod ni hotel niti vinarja!

Solnce je ravno zahajalo, ko je prispel do doma. Prva pot mu je bila v hlev, kjer je mukalo troje kravic. Revice niso dobile cel dan ničesar.

Položil jim je krme in pripravil tudi sebi borno večerjo. Nato pa se je vrnil spet na klop pred hišo in vzel še enkrat svoj papir iz žepa, dasi se je že skoraj popolnoma stemnilo.

Dolgo je trmel vanj, ne da bi ga čital. Služil mu je le kot podlaga njegovemu razmišljanju. In njegova duša je postajala bolj in bolj samo odtisk tega papirja, razčrtana v devet oddelkov, obtežena z osmimi bremen, in spodaj pod njimi bel predalček, oproščen svojega madeža.

Izza nasprotnih gora se je dvignila počasi velika, krvavordeča lunina obla in polagoma je polzela nje blede svetloba nizdolu proti grapi, iz katere je šumela daljna reka gori do njega. Iz vasi globoko doli ob vodi se je svetlikalo nekaj medlih lučic . . .

Košan je vstal. Počasi je stopal proti visoki skali pod hišo. Bogve, odkod se je bila privabila; stala je tu že od pamtiveka. Stopil je nanjo, prvič, odkar je bil doma. Pod skalo je zijal globok prepad, zato je bila zaradi otrok nekdanj vedno ograjena. Toda, odkar je bil odrastel on, ni bilo treba več plota in le še par trhlih kolov je štrlelo v zrak.

Košan se je ozrl okrog sebe; s te skale se je videlo celo njegovo premoženje, segajoče doli do Murovčevega senika in gori do slemena, od Nežine bajte do gozda na levi. Bilo je to lep kos sveta. Gladke senožeti, celo brdo njiv in okrog hiše daleč tja na levo lepi travniki. Samo tako strmo vse in tako daleč od sveta in zato tako malo vredno. »Da bi bilo vse to na oni strani v dolini!« je vzdihnil Košan. »Ali pa vsaj prosto, čisto da bi bilo!« In zazdelo se mu je naenkrat, da je ves ta njegov svet podoben kosu papirja v njegovem žepu. Tako na devet oddelkov je razčrtan, osem jih je omadeževanih s samimi številkami in tujimi imeni in samo spodaj od Murovčevega senika gori do onegale hrasta je vse čisto in belo. Bilo mu je, kakor da sveti mesec samo na oni del, kakor da je na vsem drugem črna, umazana tema.

Obrnil se je in se zagledal na gorenjo stran proti slemenu. Zdelo se mu je, kakor da je Pečarja potisnil tja nekam čez rob tam gori, baš čez ono črno črto, ki je ločila zemljo od zvezdnatega neba. In tako potisne vse, drugega za drugim, najprej Podoreha, potem pa druge po vrsti tja čez, in ves ta lepi svet bo čist in bel, ko bo sijala luna nanj . . . Polagoma, polagoma je pronicala v njegovo okorno dušo kapljica za kapljico bajne poezije okrog njega . . . In zahrepenel je, da bi bil ta lepi kosec zemlje njegov in da bi mogel kdaj mirno sedeti na klopici pred hišo in se hladiti

brez skrbi po težkem delu v takih hladnih, mehkih nočeh . . . In pridno ženico bi imel, ki bi mu kaj skuhala in ga oprala, in ograjo bi naredil zopet na skali zaradi otrok, da bi ne padel kateri pod njo . . .

Vzdihnil je globoko, segnil nehote po papir v žep in ga razgrnil. Veselo, bodreče se mu je svetil v mesečini deveti predalček pod drugimi . . . Imena in številke so se mu zdele v nerazločni luči kakor črne, umazane packe . . .

Vzdihnil je še enkrat in se vrnil počasi proti hiši. Zadovoljno mu je obstalo oko na njej. Bela, ponosna je stala pred njim in okna v nadstropju so se lesketala . . .

In zakaj bi se ne ženil! Bogatih ne sme vprašati, a Zanjivarjeva Francka bi ga lahko vzela. Čedno dekle je in pridno in okroglih tisoč kron bo tudi imela! Ustavil se je in pogledal po svojem svetu navzdol. Podoreha bi izplačal. Tako skoro gori do hiše, do tegale jesena, ki ga človek lahko s kamenom zadene, bi bilo potem vse njegovo. Vzel je zopet papir iz žepa. Hm, da, do tu bi bilo potem vse belo. Položil je roko na dolnji rob in meril. Pet celih prstov! Koren in Bukovec sta potem itak le vsak za en prst. Samo po dvesto kron! Hm, da, ta dva bi izplačal v enem letu, če bo dobra letina, pa bo že pol belega.

In zakaj bi se ne mogel oženiti! Vsi ljudje vedo, da je priden in pameten človek. Cela dva tisočaka si je prihranil v treh letih pri drvarjih, ko sta se bila sprla z materjo, ki mu ni hotela prepustiti premoženja, in je zato odšel v svet. Kaj more on za to, ako se je potem vsekal in porabil v bolnici vse razen onih petih sto, ki jih je moral takoj izplačati svojemu prvemu in najbolj trdnemu upniku Pečarju! Pravzaprav bi bil storil še bolje, ako bi bil po nenadni materini smrti, ko so ga poklicali domov, vrgel vse skupaj upnikom in odšel zopet med drvarje pa začel kako trgovino, ko bi si bil enkrat dovolj prihranil. Toda, kar je, to je! Nazadnje pa med drvarji, ob sami slabi hrani, v krajih, ko človek ne more cele mesece k službi božji, v vedni nevarnosti, da te polomi drevo ali da si presečeš žile, tudi ni bogve kak raj. Če Bog da srečo, si že opomore tudi tu. Vsaj doma je in streha nad posteljo je njegova! Oženi se, nakupi si še par prasičev in ovec, pa že pojde kako! In ko bo vse izplačano, ne bo zadnji v fari!

Da, da, Zanjivarjevo Francko bo treba vprašati! Saj jo je gledal že v nedeljo, kako rdeče in močno dekle je. Njemu pa se tudi ni treba skriti pred vsakim frkavcem! Petintrideset let, kaj bo tisto! Najboljša leta!

Vstal je in pogledal zadovoljno po sobi. Košan je vedel, da ni napačen.

Pipa mu je bila ugasnila in vzel je iz žepa žveplenke, da bi jo iznova prižgal. A naenkrat jo je vrgel daleč od sebe, da se je jedva še slišalo, ko je padla čez skalo v prepad.

»Tudi tega ni treba!« je zamrmral in izginil v hišo. Ključ je zaškripal, in nobenega glasu več. Samo iz doline je šumela voda tiho in svečano . . .

* * *

In dva meseca pozneje je bila Zanjivarjeva Francka Košanova žena. Branila se ga ni ne ona ne njen oče, saj ga je vse hvalilo zaradi njegove pridnosti in varčnosti.

Po poroki so šli maloštevilni gostje kakor običajno v gostilno, a že pred nočjo sta se napravila novoporočenca domov.

Teden dni pozneje je bil tudi že drugi predalček odspodaj na Košanovem papirju čist in bel. Suhi pisar v prednji sobi na zemljiški knjigi mu je naredil novega, in Košan mu je dal celo krono zanj.

V skritem kotičku za veliko omaro pa je izdolbel Košan, ko je bila žena na polju, luknjo v zid in dal prvi dve kroni za Podoreha v njo. Ko jih bo dvesto, mu jih ponese, in na njegovem papirju bo zopet en predalček več bel in čist. Zadelal je zopet odprtino in pokimal z glavo. »Okolo Šmihela morda, če Bog da srečo in dobro letino!« je zamrmral.

In delal je on in delala je žena brez počitka in pokoja.

»Matija, jaz ne morem vsega sama. Vsaj za najhujše delo bo treba še kake ženske, da ne zaostanemo. Kako naj bo človek povsod sam, doma in na polju!« se je pritožila nekega dne.

»Kako delo pa imaš! Mene poglej, vse sam opravi, pa še v dnino hodim. Babnice niste dandanašnji prav za nič več! Še jesti si ne zaslužitel!« je zagodrnjal in šel iz hiše.

Ona pa mu ni rekla ničesar več, trpela je in molčala in stradala. Privoščil ni ne njej ne sebi ničesar. Sam je nosil maslo in jajca v vas na prodaj in sam je prinašal tisto malo, česar ne more nobena hiša pogrešati.

O Šmihelu je izplačal Podoreha in o sv. Jurju Bukovca. Močnik ima šeststo kron na premoženju, a v enem letu, če se dobro upre, morebiti pojde. Prodal je tele in skril štirideset kron v luknjo za omaro.

O kresu je nekega večera ogradil skalo . . . Zabil je v tla pet kolov in pribil nanje gosto drugo pri drugi debelih prekel, da bi se

ne mogla niti mačka izmuzniti skozi nje, kaj šele otrok. Sitno je, da je prišlo ravno zdaj, ko je največ dela in bo moral vzeti vsaj za en teden kako ženščino v hišo, a vedel bo odslej vsaj, za koga se muči. No, in kadar nekoliko dorastejo, so otroci tudi za pomoč.

Drugi dan v mraku je žena legla in o polnoči je prišlo mrtvo dete na svet.

»Varovala bi se bila, baba!« je zaklel in zaloputnil vrata za seboj.

Vstala je še, a za delo ni bila nobeno več. Kakor senca. Skuhala je še še, z veliko težavo, a iz hiše ni mogla več. »Okrepčati se morate! Kaka kokošja juha včasi, kaj takega, to vas spet poživi, in z delom se nikar ne trudite!« jo je opominjal stari župnik, ko jo je prišel obiskat.

Nasmehnila se je trpko in molčala. Okrepčati se, da, ko je prežal ves dan na ognjiščel! Še močnika ji ni več privoščil. Ven in noter je hodil iz hiše in v hišo in mrmral je nekaj nerazločnega, a ona je dobro vedela, kaj hoče reči. In želela si je smrti, kakor ji jo je pač želel on.

A dolgo je ni bilo smrti, celo leto je je že čakala. On pa je škripal z zobmi in preklinjal, ne njej v obraz, a vedno zdaj za to, zdaj za ono steno, zdaj je zaloputnil ta vrata, zdaj proklel ono orodje z najdivjejšo kletvico. Ne, njej v obraz ni rekel ničesar; če jo je ogovoril, ogovoril jo je osorno, a očital ji ni z besedami ničesar. In to je bilo še strašnejše. Samo enkrat je zrohnel spričo nje: »Zdaj bi bil Močnik lahko že izplačan, a s tvojim prokletim poležavanjem —«. Zadnje besede je izgovoril že v veži in zaloputnil je besno hišne duri za seboj.

Nekega dne pa, ko se je vrnil s senožeti, jo je dobil v postelji.

»Z mano je pri kraju!« je vzdihnila. »Pojdi mi po gospoda in očetu povej, da naj pridejo k meni, in kako žensko dobi, da nekoliko pospravi po hiši, predno pridejo z Bogom.«

Košan je obstal sredi sobe. To bo zopet nekaj stalo in on nima niti vinarja. Pač je ležalo že štiristo kron v luknji za omaro, a ti so za Močnika, teh bi se ne dotaknil, za samo zveličanje ne!

»Matija, za božjo Kristusovo voljo, hiti!« je vzkliknila bolnica strastno.

Ozrl se je po njej. Bila je strašno bleda in upadla. »Zdaj je konec!« si je mislil. In bilo mu je, kakor da mu je težko pri srcu...

»Ali boš kaj jedla?« je vprašal tiho.

»Oh, jaz nikoli več!« je zmajala šibko z glavo. »Samo hiti, Matija, za božjo voljo!«

Snel je molče jopič z obešalnika in si ga ogrnil. Postajalo mu je bolj in bolj tesno.

»Le potrpi, saj pridemo kmalu!« jo je potolažil in izginil naglo. Slišala je še njegove trde korake okrog vogla navzdol, potem pa jo je zapustila zavest.

On pa je hitel k najbližjemu sosеду, Potokarju, in prosil gospodinjo, naj bi malo pogledala k ženi, potem pa se je podviral proti vasi.

Ko so bili z Najsvetejšim baš sredi pota, je prišel Potokarjev deček povedat, da ni več treba.

Drugi so se vrnili v vas, Košan pa je stopal sam počasi navkreber proti domu. Bilo mu je, kakor da nese težko breme . . .

Črez dva dni je bil pogreb, tako skromen, kakor da je bila pokojnica beračica. In ljudje so se zgražali in dolžili so ga vsi, da jo je on, brezsrčen skopuh, spravil v grob.

On pa se je vrnil domov. Sedel je pred hišo. Skoraj da se je bal iti v njo. Zdelo se mu je vse tako prazno . . .

Za koga naj se še trudi? Toda le za hip mu je prišla ta misel in takoj jo je odgnal. Vzel je iz žepa svoj papir in se zatopil vanj. Najprej mora biti to čisto, potem bomo videli! Vstal je, se preoblekel, vzel sekuro in odšel na polje.

Še enkrat pozneje se je spomnil na ženitev. Trpinčil se je sam vendarle preveč! Vprašal je Potokarjevo Jero, ki je imela že črez trideset let in niti beliča, a zavrnila ga je tako, da ni poskusil nikjer več. »Ali bi radi še eno odrli?« ga je pognala jezna.

No, nič ne de! Delal je in delal in o Šmihelu šestega leta je prinesel iz trga polo papirja z devetimi praznimi oddelki. Suhi pisar se je zasmel, ko je čudak Košan, za kar so ga imeli vsi, zahteval tudi danes nov »izpisek«, a Košan ga je hotel imeti in položil je zanj pred pisarja celih pet kron. In vsi gospodje so prišli k njemu in se šalili ž njim in mu čestitali, in Košan je bil neizrečeno srečen in ponosn.

Zvečer pa, ko se je vračal iz trga z belim in čistim papirjem in ko je prišel do zadnjega ovinka, odkoder se mu je odprl pogled na domači kraj, se je ustavil in se ozrl na svojo hišo visoko pod slemenom levega hriba. Črez dolino se je ulegal že mrak in le-tam gori pod vrhom je sijalo še zlato solnce. Kar bleščala se je v njem njegova hiša, in njegove njive in senožeti so bile brez pege, brez madeža . . . Zavriskal bi bil sreče in zadovoljnosti.

In odtod ni zavil po ozki, strmi stezici navkreber proti domu, kakor vedno doslej, nego krenil je po ravni cesti proti vasi.

To so ga gledali ljudje, ko so ga videli stopiti v Dolenčevo krčmo. Nekateri so prišli celo iz radovednosti za njim. Košan pa je naročil četrto vipavca in potem še eno. In ker ga ni bil vaje, omamilo ga je vino kmalu, in postal je zgovoren in glasen in mogočen.

»Tu poglejte!« je kazal svoj papir. »Vse čisto, vse izplačano! In vse to iz lastne moči, z lastnim trdom. Ali sem še komu kaj dolžan? Nobenemu človeku niti vinarja. Vse sem plačal in še dvesto kron mi je ostalo!« — pri tem je vrgel novo listnico na mizo. »Hej, vina gori za vse! Zdaj bomo živeli tudi mi!«

Pozno v noč se je prizibal domov. Drugi dan se je zbudil ob navadni uri, a poležal je še nekoliko, toda kljub temu se je počutil ves dopoldan slabega in bolnega. Sedel je dolgo pred hišo in gledal predse. Potem je stopil na skalo in se ozrl okrog. Nič več ga ni hotela prav veseliti zavest, da je vse to, kar vidi, njegovo. Čemu mu bo! Tuji ljudje bodo uživali sad njegovega napora. Bacnil je z nogo že nekoliko trhlo ograjo, da se je prekopicnila v prepad . . .

Kositi se mu ni ljubilo. Čudno, poprej neznano praznoto je čutil v sebi in vedel je, da to ne izvira samo od vina. Brez pomena in namena se mu je zdelo vse to njegovo težko dosedanje življenje in še bolj brez pomena in namena vsako nadaljnjo trujenje.

Rekel si je, da gre iskat poslov, a ostal je zopet pozno v noč v krčmi in se vrnil po polnoči nekoliko vinjen domov. In tudi nocoj je sijala luna na njegovo hišo in njegov svet kakor tedaj pred mnogimi leti, ko se mu je zdel jasen in svetel samo oni košček od Murovčevega senika do onegale hrasta, ki ga je bila predlanskim razčesnila strela, da je molel le še črn parobek iz zemlje. Natanko se je spominjal še onega večera. Nocoj pa je bilo vse jasno in čisto gori do slemena, a obenem vendar vse tako prazno in pusto. In v njegovi duši je tudi vse jasno in čisto, a vendar vse tako prazno in pusto. Baš kakor na papirju. Vzel ga je iz žepa in ga razgrnil. Vse belo, samo tistih deset črt počrez . . . Čemu tudi to! Obrnil je papir nehote na drugo stran, kjer ni bilo nobene črtice. Pusta in prazna se je bleščala bela pola v blede mesečini . . .

Začutil je v sebi neko plehkoto, ki je ni poznal nikdar prej. Zazehal je in spravil malomarno papir zopet v žep.

Počasi, s sklonjeno glavo se je spravil spat. Prvikrat v življenju mu je bilo dolgčas . . .

* * *

Oni dan je hotel po kosilu sodni adjunkt Bremec iz gosposkih sob v hotelu »Triglavu« skozi vežo, polno kmečkih ljudi, na prosto, ko je zaslišal za seboj ponižni: »Dober dan, gospod adjunkt!«

Ozrl se je in nasmehljaj prijazno. Adjunkt je ugajal originalni možakar z malimi, prekanjenimi očmi, ki so se videle edine poleg malega, nekoliko zardelega nosu izmed črnega, tuintam že nekoliko osivelega, na vse strani štrlečega bodičevja in nizko nad nje poveznjenega okroglega klobučka. Dasi ni imel ž njim ničesar opraviti na sodišču, seznanil se je bil ž njim vendar že kmalu, ko je bil došel sem, ker so vsi uradniki govorili o njem kot izrednem čudaku.

»Bog daj, Bog daj, Košan! Vas je pa pogosto videti tu!« se mu je nasmehnil.

»Človek ima zmerom kaj opraviti!« je odgovoril Košan, vesel, da vidijo drugi, kako ga gospoda spoštuje. »Ali bi ne sedli malo sem, gospod adjunkt, le sam sem danes!« ga je povabil nato in porinil lesen stol iz kota poleg sebe.

»Veliko časa nimam, a da se vam ne zamerim, naj bo!« je odgovoril adjunkt in sedel.

Ni se mogel ubraniti kozarca, ki mu ga je Košan ponudil; silil ga je, dokler ni trčil ž njim. Adjunkt je zapazil šele zdaj, da se ga je kmet že precej nabral, zato mu je hotel uiti čim prej.

»Najbrže ste imeli pri davčnem uradu kaj opraviti?« ga je vprašal in pogledal pri tem na uro.

V tem hipu se je ustavil nekdo za Košanom.

»Ali greš ali ne, Košan? Mi te ne moremo več čakati. Pojdeš pa sam!« ga je silil.

»Pusti ga, pusti! On bo itak čakal lune!« se je oglasil nekdo in več kmetov je odšlo iz gostilne.

»Eh, kaj se meni mudi!« je zagodrnjal Košan nevoljno. »Za koga naj se neki še trudim? Vse sem plačal, glejte — — —«

In privlekel je, kakor vedno, kadar je bil vinjen, iz žepa vse polno papirjev, vse razdeljene v devet predalčkov. In razkladal je adjunkt, ki je o teh papirjih že prej slišal in sledil zato z živim zanimanjem Košanovi povesti, kako je plačeval in čistil madeže s svojega premoženja.

»Vidite, ta tukaj, ta je pa že čist, takrat sem ravno plačal zadnji vinar!« je razgrnil in zgrnil naglo predzadnjega, kakor da ga nič prav ne mara. »A ta tukaj je pa zadnji. Vidite, gospod, zdaj gre pa spet doli, od vrha doli pojde in prej, ko pridem do tega zadnjega, do devetega predalčka, me Bog pa že vzame. To je še precej

dela, hihi! Tu, kadar pridem do osmega, da bi umrl, bi bilo najbolje, da bi ostalo še kaj za pogreb in svete maše, a ne vem, kako Bog obrne. Zakaj bi se drugi za mano trgali!»

»To je že res, a pazite! Navzdol gre lože kakor navzgor!« ga je posvaril dobrodušno adjunkt.

Košan se je prekanjeno nasmehljaj. »Nič ne skrbite, gospod! To že razumem jaz. Ej, bom že znal zatvarjati že, ko bi hotelo preveč drčati! Ali že greste?« je pogledal adjunkta obžalujoče, ko je ta vstal in mu nudil roko v slovo.

»No, pa z Bogom! Pa zame se le nič ne bojite!« je rekel, ko se je adjunkt opravičil, da mora iti. Odkril se mu je nerodno in se priklonil. Potem pa je zopet sedel in gledal zamišljeno predse na mizo. »Že razumem jaz to, nič se ne bojte, nič se ne bojte! Ej, vi ne poznate Košana! Če bi bilo treba, pa še enkrat navzgor!« se je nasmehljaj zadovoljno.

Sirota.

Vihar! vihar! Kako drevi,
kako se mimo hiš podi . . .
Dekle brez doma, brez imetja
po mestu išče si zavetja.
V palače vežo je stopila,
za hipec le se oddahnila —
»Vlačuga, v noč nazaj, nazaj!«
srdito zarohni lakaj.
In šla je . . . Gori zazvene
kozarci, čaše zdaj zlate,
v prostrani, jasni so dvorani
nocoj visoki gostje zbrani.

Potihnil nočni je vihar
in spet je vzhajal solnčni žar,
visoki gostje zadremali,
v blazinah mehkih so pospali.
A v reke kalnih je vodah
sirota našla tihi krov,
zaspala je na dnu valov.

Kristina.